

Siðsøga

við Óla Jacobsen

TÁ IÐ SJÚKRAHÚS
VAR Í MIKLADALI

TAÐ MUNNU VERA **FÁ** SUM VITA, AT **SJÚKRAHÚS** VAR Í **MIKLADALI** UNÐAN TÍ Í KLAKS VíK, OG VIÐGERÐIN
HJÁ **MARINI** UPPI Í **TUNGU** KUNDI VERA EINS **PROFESSIONELL** SUM Á **NÚTÍÐAR** SJÚKRAHÚSUM

Vit kunnu takka Maud Heinesen (1936-2005) fyri, at henda søgan er komin á prent. Hon vaks upp hjá Lisu og Eliseus Jacobsen. Lisa var eitt fróðarfólk og Maud fekk tikið hana uppá band, meðan tíð var. Hetta fekk FF-blaðið gleði av í síni tíð. Millum annað fekst frá Lisu eitt íkast til søguna um vanlukkuna við Ernestinu, sum Eliseus var við. Hetta íkast kom í bókina Havið tók Teir í 2011.

Eisini hevði Lisa eina forvitnisliga frásøgn um Marin uppi í Tungu í Mikladali og hennara læknakynstur. Hon var gift við Petur Heinesen, ættaður úr Elduvík. Hann var beiggi Elduvíks Jógvan, kendur klaksvíkingur.

Lisa: Marin hevði sjúkrahús sjálv!

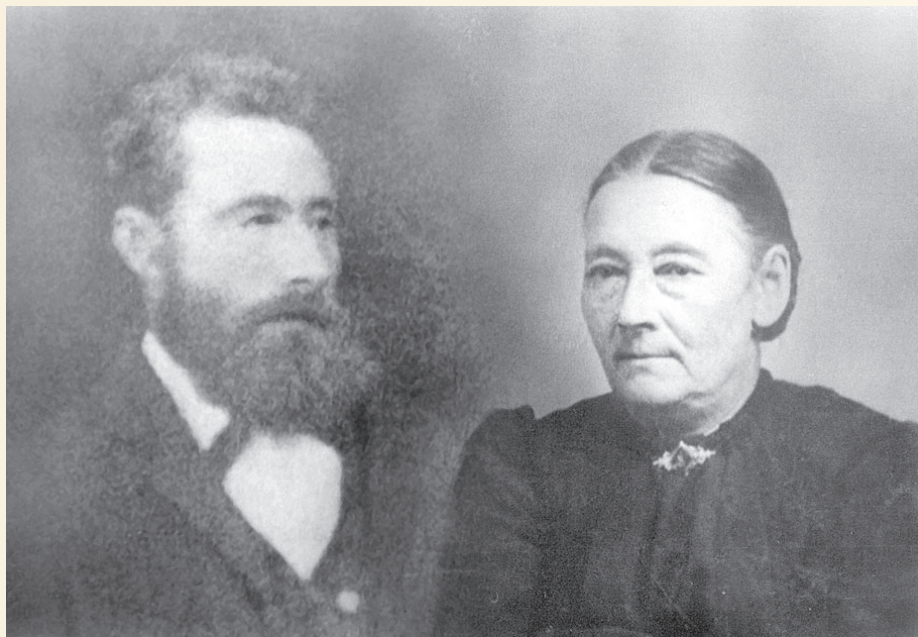
Marin hevði síni ríku evni, og tað var læknavísind. Hon lekti fólk so undurbart. Hon hevði fólk liggjandi uppi hjá sær, tá hon var eldri kvinna og ikki orkaði so væl at ganga. Tey, sum vóru lamin, tók hon niðan til sín. Marin hevði eitt vár tveir menn liggjandi heima hjá sær. Annar hevði verið so óheppin, at hann hevði stungið seg í beinið, einaferð hann var útrógvinn. Hin svall í einari tá. Tað, hon lekti við, var meginpartin urtir og fruktir.

Norðuri í Mikladali høvdu tey slíkt álit á Marini, at um hon ikki kundi lekja sjúklingsarnar, so var einki at gera.

Heini, sonur Marin, hevði høgt seg í knæið í Syðradali. Fólk vóru sannførd um, at høvdu teir farið til Mikladals eftir Marini, so hevði Heini ikki fingið stívt bein.

Teir vóru í staðin farnir inn til Klaksvíkar við honum. Doktorin bant bara knæið til og legði tað stívt. Og tá ið Marin fekk at vita tað, var beinið illa hovnað. Hon helt vakt yvir honum í fleiri mánaðir og royndi at lekja sárini, men bruni var komin í alt beinið, so har var einki at gera.

Eg kann minnst sum smágenta, at tá ið teir fóru á fjall tók Marin nakað av nýrumørinum. Hon smeltaði tað upp á sín máta og koyrði nakað í, sum hon hevði fingið frá apotekinum fyri at tað ikki skuldi trána. Hetta var helst borsýra. So koyrði hon tað í smáar

Petur og Marin uppi í Tungu

krukkur, og altíð hevði hon roð útyvir. Tað bleiv sett upp í erva á eina hill í hjallinum, har var kalt.

Jarðarsiv hevði hon at koyra upp á fyri eksem, tá ið fólk høvdu útbrot. Hon leitaði eftir tí í bønnum ella haganum, og so traktaði hon tað. Hon lat tað liggja so og so leingi. So sílaði hon tað og goymdi tað.

Eitt, sum hon brúkti heilt nógv, var rómi. Hon hevði feskan róma til sumt og súran til annað. Tá tað var ein hond, sum bleiv hovin, so bant hon silkitráð fyrst um skøvningin. So bleiv hon við, tá ið nú hol var á, at dríva tað omaneftir. Hon gniggjaði hondina við hesum rómanum. So legði hon blátt pappír uppá. Hetta fekk hon úr pakkum við tubbakinum blákardús, sum nógvir menn royktu. Hetta bláa pappírið goymdi hon. Tað vísti seg eisini, sum at sjúkan fór undan hesum, so hvørt viðgerðin fór fram. Fingrarnir kundu vera, sum eg veit ikki hvat, men tað galt um ikki at lata tað sjúka koma niðan eftir. Og so manereraðist hon aftur og fram, streyk og masseraði. Á henda hátt grøddi hon svullir og slíkt. Um várarnar var so vanligt, at menninir komu frá bátunum við hovnum hondum. So fór hon at massera og strúka, og tað hjálpti.

Bjargaði eyganum á Stelli Pól

Marin var ikki sterk kvinna, tí hon leið av astmu. Tað bleiv nógv lagt fyri hana, tá ið sjúka kom fyri. Tað var altíð heitt á hana.

Eg minnst sum smágenta, at Stelli Pól og eg fóru gangandi eftir vegnum, so stendur ein hundur á einari trappu. Hann æt Kammur. Eg fór til hansara, hann stóð so blíður og blinkaði, sum hundar ofta standa, og eg streyk niður eftir honum. Eg hugsaði, sum Kamm er fittur í dag. Eg fór so framvið. Stelli Pól var aftanfyrir, og knappliga skar hann í eitt gallróp. Nú hevði hundurin høgt annað eygað niðurfrá á honum. Eg sigi: “Oy-Jesus, Pól! Nú doyði tú!”. “Ja, eygað kom út”, sigur Pól, “hundurin beit meg”. Eg leypandi niðan í Tungu eftir Marini og bað hana vælsignaða koma at hjálpa Pól, tí eygað var dottið út. So kom hon við stavinum omaneftir. Eg minnist, at hon segði við Pól, tá ið eg komi inn. “Pól, hvat hevur tú gjørt?”. “Eg røri teg ikki, fyrr enn tú sigur mær, hvat tú hevur gjørt við hundin”. “Jú, eg klípti hann í oyrað”. So legði hon Pól niður og fór at vaska við hesum ymiska, hon hevði fyri hondina. Hon hevði alt í einum lumma, eisini ein saks og ein lítlan sprettiknív. Hon seymaði hetta uppáftur ímóti eygnalokinum við nál og tråd, men hvat fyri slag tráðurin var, dugi eg ikki at

siga tær. Men eyga bleiv í ordan. Har kom einki annað til. Hann skuldi liggja, og hon sat og skifti á eyganum, so tað ikki skuldi hovna. Eygað á Pól bleiv í ordan.

Kundi lekja mest sum alt

Tú trýrt ikki, hvat tey settu hana útfyri. Ein kona hevði stúrtning. Tey sendu boð eftir Marini, og hon royndi alt hon kundi, og so fóru teir at enda inn til Klaksvíkar til doktorin, men ov seint var, konan doyði.

Men hvat hon lekti, var ógemeint. Eg visti, ein kona kom av Húsum og legði seg norður til Mikladals til Marina at passa sær ein finger, tí hann var bólignaður so nógv. Okkurt hevur verið, tí enntá smábeininu komu út. Fingurin bleiv frískur sum frá leið.

Læknin Zachariasen var óførur móti Marini at senda henni eitt og annað, sum hann hevði á goymslu. Hetta var slíkt, sum hon kundi brúka til forbindingar. Í Mikladali var annars einki í gomlum døgum uttan tað, sum tey funnu uppá sjálvi.

Ikki bara at siga tað at fáa lækna

Lækni kom ikki til Klaksvíkar fyrr enn í 1870-unum. Frammanundan skuldu tey til Havnar. Og meginparturin av fólkinum var deytt, tá ið tey finga doktorin.

Eg var stódd í Mikladali, tá ið ein kona í 1906 fekk trupulleikar við at eiga. Tá fóru teir úr Mikladali til Klaksvíkar eftir doktara. Tá teir komu til Klaksvíkar, nú er eingin doktari, hann er staddur í Havn. Teir frættu so, at leirvíkingar høvdu verið í Havn eftir læknunum. So leggja teir á fjørðin yvir til Leirvíkar. Tað bleiv ódn á landsynningi, men teir komu fram í øllum góðum. Nú frætta teir har, at tað var Jóan Petur, ættaður út Hússtovu í Mikladali, sum hevði verið eftir doktoranum í Havn. Hann segði, at hann fór ikki norður fyri bjørg við árabáti. Tað tordi hann snøgt ikki. Men tað var so heppið, at ein trolari lá á redini í Havn. Hann fekk so hendan trolarin at koma norður við sær.

Nú teir komu norður til Leirvíkar, lá báturin úr Kalsoynnu fyri teimum og bíðaði eftir doktoranum. Men hann mátti fyrst forloysa hesa konuna í Leirvík. Tá kundu teir føra læknan til Húsar. Tað var myrkt, og eg minnst tann dagin, teir komu norður eftir